

АНАЛІТИЧНИЙ ЦЕНТР
СУЧАСНОЇ ГУМАНІТАРИСТИКИ

V ВСЕУКРАЇНСЬКА
НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

ГЛОБАЛЬНИЙ СВІТ І УКРАЇНА: СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ТА ПОШУК ВІДПОВІДЕЙ

28 листопада 2025 р., м. Харків, Україна

С **М** **А** **Й** **Б** **У** **Т** **Н** **Є**

У ІСТОРИЧНІ НАУКИ
ЕКОНОМІЧНІ НАУКИ

Ч ФІЛОСОФСЬКІ НАУКИ
ФІЛОЛОГІЧНІ НАУКИ

А ЮРИДИЧНІ НАУКИ

С ПЕДАГОГІЧНІ НАУКИ
МИСТЕЦТВОЗНАВСТВО

Н ПСИХОЛОГІЧНІ НАУКИ
НАЦІОНАЛЬНА БЕЗПЕКА

І СОЦІОЛОГІЧНІ НАУКИ

С ПОЛІТИЧНІ НАУКИ

Т ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ
КУЛЬТУРОЛОГІЯ

В СОЦІАЛЬНІ КОМУНІКАЦІЇ
МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ

АНАЛІТИЧНИЙ ЦЕНТР СУЧАСНОЇ ГУМАНІТАРИСТИКИ
ХАРКІВСЬКА АСОЦІАЦІЯ ПОЛІТОЛОГІВ

ГЛОБАЛЬНИЙ СВІТ І УКРАЇНА: СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ТА ПОШУК ВІДПОВІДЕЙ

Матеріали
V Всеукраїнської науково-практичної конференції
(м. Харків, 28 листопада 2025 р.)

Харків
«Право»
2025

*Реєстраційне посвідчення УкрІНТЕІ МОН України
№ 738 від 27 жовтня 2025 р.*

Редакційна колегія:

Панфілов О. Ю., доктор філософських наук, професор (голова);
Погрібна В. Л., докторка соціологічних наук, професорка;
Прудников В. А., кандидат юридичних наук, доцент;
Смолянук В. Ф., доктор політичних наук, професор;
Чернишова Т. О., кандидатка філологічних наук, доцентка

Г54 **Глобальний світ і Україна: сучасні виклики та пошук відповідей** : матеріали V Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Харків, 28 листопада 2025 р.) / [редкол.: Панфілов О. Ю. (голова), Погрібна В. Л., Прудников В. А. та ін.] ; Аналіт. центр сучас. гуманітаристики ; Харків. асоц. політологів. – Харків : Право, 2025. – 114 с. – DOI: <https://doi.org/10.31359/9786178617790>.

ISBN 978-617-8617-79-0

Матеріали конференції містять доповіді, у яких висвітлено глобальні виклики сучасного світу, російсько-українську війну і ядерний чинник, проблеми сучасної біополітики, питання академічної доброчесності проти недобросовісного використання штучного інтелекту; розглянуто політичні, економічні, правові, педагогічні, психологічні аспекти буття українського народу в умовах війни, молодіжну міграційну політику в поствоєнній перспективі.

УДК 001+004.8+005+070+159.9+31+32+33+34+35+36+37+65+7.01+81

Відповідальність за достовірність наданих матеріалів несуть автори.

ISBN 978-617-8617-79-0

© ГО «Аналітичний центр сучасної гуманітаристики», 2025

© Харківська асоціація політологів, 2025

© ТОВ «Видавничий дім «Право», 2025

Секція: Міжнародні відносини

Белоус Н. М.,

здобувачка вищої освіти

другого (магістерського)

освітнього рівня,

Харківський національний економічний

університет імені Семена Кузнеця

ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ДО ВИВЧЕННЯ МІЖНАРОДНИХ СОЮЗІВ У СИСТЕМІ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

Міжнародні союзи є однією з ключових форм міждержавної взаємодії, що відіграють важливу роль у забезпеченні стабільності, безпеки та координації зовнішньої політики. Ще Фукідід говорив, що загальна загроза створює альянси. Як феномен, вони виникають у відповідь на потребу держав у колективному реагуванні на виклики, що перевищують можливості окремих національних суб'єктів. Союзи можуть мати різну природу – військово-політичну, економічну, регіональну чи глобальну – та різні рівні інституціоналізації [1, р. 12].

У системі міжнародних відносин міжнародні союзи виконують функції балансування сил, колективної безпеки, інституційної інтеграції, а також ідентифікації держав у межах певного цивілізаційного або ціннісного простору. Їхнє формування та еволюція залежать від багатьох чинників: геополітичної ситуації, стратегічних інтересів, історичних зв'язків, культурної близькості, а також від впливу міжнародних норм і дискурсів [1, р. 45].

Аналіз феномену міжнародних союзів потребує звернення до різних теоретичних підходів, які по-різному пояснюють причини їх виникнення, механізми функціонування та перспективи розвитку. У цьому контексті особливої уваги заслуговують такі парадигми, як реалізм, неореалізм, неоліберальний інституціоналізм та конструктивізм, які будуть розглянуті нижче.

Реалізм є однією з найвпливовіших теоретичних парадигм у дослідженні міжнародних відносин, що бере початок з праць Ніколо Макіавеллі, Томаса Гоббса та, у XX столітті, Ганса Моргентау. У межах цього підходу міжнародні союзи розглядаються як інструменти забезпечення національних

інтересів, насамперед у сфері безпеки. Згідно з реалістичною концепцією, міжнародна система є анархічною, тобто не має наддержавного регулятора, здатного гарантувати безпеку. У таких умовах держави змушені самостійно забезпечувати свою безпеку, що часто призводить до формування союзів як засобу стримування потенційних загроз.

Основні положення реалістичного підходу: держава – головний актор міжнародних відносин. Національний інтерес, особливо в сфері безпеки, є визначальним мотивом зовнішньої політики. Сила та баланс сил – ключові механізми взаємодії між державами. Союзи – тимчасові та прагматичні: вони створюються для досягнення конкретних стратегічних цілей і можуть бути розірвані, якщо змінюється баланс інтересів [2, с. 96–109].

Ганс Моргентгау у праці «Альянси в теорії та практиці» підкреслював, що союзи виникають не з абстрактних принципів, а з практичної необхідності забезпечення безпеки та збереження державного суверенітету [3, р. 185]. У цьому контексті прагнення України до інтеграції в НАТО є проявом класичної логіки балансу сил: держава, що опинилася перед екзистенційною загрозою, шукає колективні гарантії безпеки для протидії більш потужному агресору.

Г. Моргентгау стверджував, що рішення про вступ до союзу ґрунтується на порівнянні витрат і вигод [3, р. 186]. Для України вигоди містять гарантії колективної оборони, доступ до сучасних військових технологій та політичну підтримку з боку демократичних держав. Водночас витрати полягають у необхідності адаптації до стандартів НАТО, проведенні глибоких реформ у секторі безпеки та ризику ескалації конфлікту з Росією. Такий підхід демонструє раціональність української зовнішньої політики, що відповідає реалістичній парадигмі.

За Г. Моргентгау, союз упорядковує відносини між державами, формалізуючи зобов'язання та зменшуючи рівень стратегічної невизначеності [3, р. 188]. Для України це означає перехід від партнерських відносин до чітко визначених гарантій безпеки, закріплених у статті 5 Вашингтонського договору [4]. Така формалізація є ключовим чинником стабільності у регіоні.

Аналізуючи НАТО крізь призму п'яти характеристик союзів, визначених Моргентгау, а саме внутрішня природа та тип взаємин, розподіл благ та влади, спрямованість на загальні інтереси; тривалість дії та ефективність політик і кооперації [3, р. 188], можна констатувати: можливий тип взаємин України з НАТО: ідентичність стратегічних інтересів (стримування російської

агресії) при асиметрії ресурсів; розподіл благ: Україна отримує безпекові гарантії та військову підтримку, НАТО – стратегічну глибину та досвід ведення сучасної війни; тривалість: прагнення до довгострокової інтеграції, що виходить за межі ситуативного партнерства; ефективність: залежить від темпів внутрішніх реформ та політичної волі держав-членів.

Г. Моргентгау застерігав, що юридичні договори можуть бути оманливими, а реальна ефективність союзу визначається практичними діями [3, р. 191]. У випадку України це означає, що навіть без формального членства відбувається фактична інтеграція у безпековий простір НАТО через спільні навчання, постачання озброєнь та обмін розвідувальною інформацією.

У реалістичному контексті НАТО розглядається як інструмент колективного стримування, створений для протидії радянській загрозі, а згодом – для забезпечення стратегічного балансу в Європі. Вступ або наближення України до Альянсу в межах реалістичної логіки є спробою компенсувати власну військову слабкість через союз із потужнішими державами, що мають спільні інтереси у стримуванні агресора [5, р. 28].

Реалізм часто критикують за ігнорування ідеологічних, культурних та інституційних чинників, які можуть впливати на формування союзів. Крім того, він не завжди пояснює довготривалість союзів, що зберігаються навіть після зникнення первинної загрози.

Неореалізм, або структурний реалізм, був сформульований у 1979 році американським політологом Кеннетом Волтцем у праці «Теорія міжнародної політики» [6]. Цей підхід є розвитком класичного реалізму, але зосереджується не на мотивах окремих держав, а на структурі міжнародної системи, яка визначає поведінку держав. Основні положення неореалізму: анархічна структура міжнародної системи є головним чинником, що формує поведінку держав. Держави діють раціонально, прагнучи вижити у конкурентному середовищі. Безпека – головна мета, а не влада як у класичному реалізмі. Союзи формуються як реакція на дисбаланс сил – тобто для стримування домінуючого актора або коаліції. Держави обирають між балансуванням (створенням союзів проти загрози) та приєднанням (bandwagoning – приєднання до сильнішого актора) [2, с. 110–116].

У межах неореалістичного підходу міжнародні союзи розглядаються як раціональні відповіді на структурні виклики, що виникають у міжнародній системі. Держави вступають у союзи не через ідеологічну близькість чи спільні цінності, а через необхідність забезпечення безпеки в умовах

анархії. Союзи, з точки зору неореалізму, є інструментами балансування, які дозволяють менш потужним державам протистояти загрозам з боку сильніших акторів. Вони не є стабільними чи довготривалими за своєю природою – їхня тривалість залежить від змін у розподілі сил.

У неореалістичному контексті прагнення України до членства в НАТО є стратегічною реакцією на зміну балансу сил у регіоні, зокрема на загрозу з боку Російської Федерації. Альянс, у свою чергу, може розглядати Україну як важливий елемент у системі стримування, що посилює східний фланг безпеки [5, р. 41].

Неореалізм часто критикують за надмірну абстрактність та ігнорування внутрішньополітичних чинників, ідеології, культури, а також ролі міжнародних інституцій. Він не завжди здатен пояснити тривалість союзів, які зберігаються навіть після зникнення первинної загрози.

Неоліберальний інституціоналізм виник як відповідь на реалістичні теорії міжнародних відносин, зокрема неореалізм, і був сформульований у працях таких авторів, як Роберт Кеохейн («Після гегемонії: співпраця та розбрат у світовій політичній економіці» [7]), Джозеф Най («Розуміння міжнародних конфліктів: вступ до теорії та історії» [8]), Джеймс Розенау («Турбулентність у світовій політиці: теорія змін та безперервності» [9]) та інших. Цей підхід визнає анархічну природу міжнародної системи, але стверджує, що міжнародні інституції можуть сприяти співпраці між державами, навіть за відсутності наддержавного регулятора.

Основні положення: держави – раціональні актори, які прагнуть максимізувати вигоди, а не лише забезпечити безпеку. Міжнародні інституції (союзи, організації) знижують транзакційні витрати, сприяють прозорості, забезпечують механізми контролю та вирішення конфліктів. Співпраця можлива навіть в умовах анархії, якщо створено відповідні інституційні рамки. Союзи – стабільніші, ніж у реалістичному підході, оскільки базуються не лише на балансі сил, а й на спільних інтересах, правилах та процедурах [2, с. 120–124].

Держави далеко не завжди ведуть себе раціонально, тобто теоретично вони прагнуть максимального результату (вигоди) за найменших витрат (раціоналізм), але часто-густо можуть втрачати здатність розрізняти бажане та доступне. Інституційна теорія є більш оптимістичною порівняно з політичним реалізмом, вона не розділяє категоричне заперечення реалізмом можливості застосування тривалого стабільного співробітництва (союзів) у сучасному світі [10]. Інституційна теорія припускає, що держави можуть

співробітничати заради спільних інтересів (цінностей), які виникають та зберігаються залежно від того, наскільки спільні дії (стратегії співробітництва) надають більше вигід ніж односторонні. Г. Снайдер констатує наявність загального потягу держав вступати до союзів з іншими країнами, дотримуючись логіки «дилеми в'язнів» з багатьма учасниками, яку продукує міжнародна система [11, р. 33–34]. Він також відзначає, що склад альянсу виникає у результаті взаємних переговорів (так званого торгу), але теорія не в змозі визначити детермінанти цього процесу. У межах цього підходу міжнародні союзи розглядаються як інституційні механізми, що дозволяють державам координувати політику, уникати конфліктів, забезпечувати колективну безпеку та стабільність. Союзи не є лише реакцією на загрозу, а й формою довготривалої співпраці, що базується на взаємній вигоді.

НАТО, з точки зору неоліберального інституціоналізму, є інституцією, яка забезпечує стабільність через спільні правила, процедури, механізми консультацій та колективної оборони. Вступ України до Альянсу або поглиблення співпраці з ним розглядається як інтеграція в систему, що сприяє передбачуваності, прозорості та ефективному реагуванню на загрози, а не лише як засіб стримування. Цей підхід добре поєднується з аналізом інституційної еволюції НАТО, програм «Партнерство заради миру», Річна національна програма, а також з оцінкою інституційної спроможності України до інтеграції [12, с. 167].

Неоліберальний інституціоналізм критикують за надмірну віру в ефективність інституцій, особливо в умовах, коли великі держави ігнорують правила або діють односторонньо. Крім того, він недостатньо враховує ірраціональні чинники, такі як націоналізм, історичні образи, ідентичність.

Конструктивізм – це теоретичний підхід, що виник у 1990-х роках як альтернатива домінуючим раціоналістичним парадигмам (реалізму та лібералізму). Його ключові представники – Олександр Вендт, Пітер Катценштайн, Фрідріх Кроче, Ніколас Онуф, Марта Фіннмор та ін. Конструктивізм зосереджується на тому, як ідеї, норми, ідентичності та соціальні конструкції формують поведінку держав у міжнародній системі. На думку Р. Джервіса, «можливо, конструктивізм більше ніж інші школи політичної думки про «вони», а не про «це». У емпіричному сенсі конструктивізм багато в чому взаємно перекривається з політичною психологією. Ідеї та пророцтва, що самореалізуються, важливі для обох, а центральна для конструктивізму концепція ідентичностей розглядається політичною психологією під назвами образів та усвідомлення себе» [13, р. 30].

Згідно з конструктивізмом, міжнародна система – це «набір ідей, тіло думки, система норм, які були створені певними людьми в певний час на певному просторі» [14, р. 32]. Людські агенти (будь-які міжнародні актори, оскільки всі вони створені людьми) конструюють соціальну реальність та відновлюють її щоденно у своїй діяльності. Тобто, як підкреслює К. Спирідонова: «конструктивізм розглядає міжнародну систему як таку, що конструюється, а не є заданою оточенням чи визначеними вихідними умовами» [15, с. 13].

Основні положення конструктивізму: міжнародна система не є об'єктивною реальністю, а формується через соціальні взаємодії. Ідентичність держави визначає її інтереси, а не навпаки. Норми, цінності, історична пам'ять, дискурси – ключові чинники формування зовнішньої політики. Союзи – не лише інструменти безпеки, а й прояви спільної ідентичності, довіри та взаємного визнання [2, с. 167–170].

Конструктивісти розглядають міжнародні союзи як соціальні інститути, що виникають на основі спільного бачення світу, узгоджених норм і колективної ідентичності. Союзи можуть бути стабільними, якщо між учасниками існує взаємне визнання, довіра та спільна історія. Вони не завжди формуються через загрозу, як у реалізмі, а можуть виникати з прагнення до солідарності, ціннісної близькості або бажання належати до певної спільноти.

У конструктивістському контексті прагнення України до інтеграції в НАТО є не лише реакцією на загрозу, а й виявом ідентифікації з євроатлантичним простором, його цінностями, нормами та моделлю безпеки. Україна прагне бути частиною спільноти, яка поділяє демократичні принципи, верховенство права та повагу до суверенітету. Також важливу роль відіграє історична пам'ять, зокрема досвід радянського минулого, що формує негативне ставлення до російської моделі безпеки та позитивне – до західної. Цей підхід особливо корисний для аналізу дискурсу про НАТО в українському суспільстві, роль медіа, політичної риторики, а також формування стратегічної культури [16].

Конструктивізм критикують за відсутність чітких методологічних інструментів, складність емпіричної перевірки, а також за недостатню увагу до матеріальних чинників, таких як військова сила чи економічні ресурси. Критики наполягають, що конструктивізму не вистачає визначеності у з'ясуванні причин, з яких та чи інша структура набуває домінування чи сталості порівняно з іншими, тобто інституціалізується [17]. Конструктивізм віддає перевагу структурам над агентами, тобто останні зображуються більш-

менш пасивними утвореннями, які підпорядковуються нормам та мають дуже обмежені засоби впливу на міжнародне середовище або цілком їх позбавлені.

Окрему увагу в сучасній літературі приділено *малим альянсам*, які виникають як гнучкі форми регіональної кооперації у сфері безпеки. Їхня ефективність у європейській безпековій архітектурі аналізується у статті А. Присташ, де розглядаються такі утворення, як Люблінський трикутник, PESCO, Finabel тощо [18].

Концептуальне обґрунтування формування малих альянсів на регіональному рівні втілюється у розробленій Баррі Бузаном, Оле Вейвером і Японом де Вайльдом теорії комплексів регіональної безпеки (Regional Security Complex Theory, RSCT) [19]. Зазначена концепція зосереджується на питанні формування безпеки на рівні географічних регіонів світу, де безпека кожного окремого актора знаходиться у тісній взаємозалежності від інших акторів регіону [20, с. 65]. «Регіон, – як визначає Дж. Най – це обмежена кількість держав, пов'язаних географічно та таких, що мають певну ступінь взаємозалежності» [21, р. vii]. RSCT пропонує аналітичну рамку, що дозволяє пояснити, чому більшість загроз і конфліктів концентруються на регіональному рівні, а не в глобальній системі. Головна ідея RSCT полягає в тому, що, незважаючи на глобалізацію, більшість загроз безпеці в міжнародних відносинах, як і раніше, має територіальний характер і їх ступінь безпосередньо залежить від географічної відстані. Б. Бузан і О. Вейвер підкреслюють, що «RSCT – це теорія безпеки, в якій географічні фактори займають центральне місце» [22, р. 70]. Більшість держав відчувають занепокоєння головним чином у зв'язку з потенціалом та намірами своїх сусідів. З огляду на це відносини взаємозалежності у сфері безпеки зазвичай концентрується в регіональних кластерах – «комплексах безпеки». Для України, яка перебуває в епіцентрі європейської безпекової кризи, ця концепція є надзвичайно актуальною.

Б. Бузан і О. Вейвер виходять з того, що безпекові взаємодії мають тенденцію формувати регіональні комплекси – «сукупність акторів, процеси сек'юритизації та десек'юритизації яких настільки взаємопов'язані, що проблеми безпеки цих акторів не можна аналізувати чи вирішити окремо один від одного» [22, р. 44]. Основні характеристики комплексу: а) взаємозалежність загроз: дії однієї держави впливають на безпеку інших у регіоні більше, ніж на глобальному рівні; б) регіональні межі визначаються не географією, а інтенсивністю безпекових взаємодій; в) сек'юритизація: процес, коли пев-

не питання стає екзистенційною загрозою, що виправдовує надзвичайні заходи.

Автори виділяють кілька типів комплексів безпеки: 1) стандартні комплекси – групи держав із взаємними загрозами (наприклад, Південна Азія); 2) центр – периферія – домінування однієї держави (Росія в пострадянському просторі); 3) суперкомплекси – інтеграція регіонів через великі альянси (НАТО, ЄС). Україна належить до Європейського комплексу безпеки, де ключовим фактором є російська агресія. Війна 2014 року та повномасштабне вторгнення 2022 року радикально змінили конфігурацію цього комплексу: по-перше, зростання сек'юритизації: питання української безпеки стало екзистенційним для всієї Європи; по-друге, посилення ролі НАТО: альянс виступає гарантом стабільності, а його стратегічні документи [23] прямо визначають Росію як головну загрозу; по-третє, трансформація комплексу: інтеграція України до НАТО означатиме перехід від периферійного статусу до включення в ядро європейської безпеки.

RSCT підкреслює, що регіональні комплекси не існують у вакуумі: вони взаємодіють із глобальними акторами. У випадку України – США та НАТО виступають глобальними гарантами безпеки; ЄС забезпечує економічну та політичну стабільність; Росія намагається зберегти контроль над пострадянським простором, що створює конфлікт між регіональним і глобальним рівнями.

RSCT широко використовує конструктивістські, і реалістичні підходи. Конструктивістський компонент RSCT у тому, що вона спирається на теорію сек'юритизації, тобто на аналізі суспільно-політичних процесів, за допомогою яких ті чи інші проблеми набувають статусу питань безпеки. Виражена геополітична складова, акцент на територіальність основних міжнародних акторів (держав) та полярність у розподілі сил між ними зближують її з реалізмом. Однак, на відміну від найвпливовішого напрямку сучасної реалістичної парадигми – неореалізму, у якому основна увага приділяється рівню глобальної системи, – RSCT наголошує на регіональному вимірі міжнародної політики. Б. Бузан і О. Вейвер критикують неореалізм через те, що він повів реалістичну теорію міжнародних відносин «від геополітичної та історичної конкретності у бік абстрактної «системної» теорії, яка оперує «акторами», що визначаються як подібні та нелокалізовані» [22, р. 69]. Тим самим, на їхню думку, ігнорується базова аксіома міжнародної політики, яка полягає в тому, що держави за своєю природою територіальні та немобільні.

Концепція Б. Бузана, О. Вейвера та Я. де Вайльда дозволяє пояснити, чому безпекові проблеми України не можна вирішити лише на національному рівні. Вони інтегровані в регіональну систему, де взаємодія з НАТО

є ключовим чинником стабільності. Вступ України до альянсу змінить конфігурацію європейського комплексу безпеки, зменшить асиметрію сил і посилить зв'язок між регіональним та глобальним рівнями

Таким чином, теоретичне осмислення міжнародних союзів у системі міжнародних відносин охоплює широкий спектр підходів, що дозволяє комплексно аналізувати як класичні, так і новітні форми міждержавної кооперації у сфері безпеки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. The challenge to NATO: global security and the Atlantic alliance / edited by Michael O. Slobodchikoff, G. Doug Davis, and Brandon Stewart; foreword by John W. Schmidt. Lincoln: Potomac Books, 2021. xiii, 296 p.

2. Теорія міжнародних відносин. Міжнародні відносини та світова політика: навч. посіб. / М. П. Требін, Л. М. Герасіна, В. Л. Погрібна та ін.; за ред. М. П. Требіна. Харків: Право, 2016. 540 с.

3. Morgenthau H. Alliances in Theory and Practice. *Alliance Policy in the Cold War* / edited by Arnold Wolfers. Baltimore: Johns Hopkins University Press, 1959. P. 185–212.

4. The North Atlantic Treaty. Washington D. C. 4 April 1949. *NATO*. URL: <https://www.nato.int/en/about-us/official-texts-and-resources/official-texts/1949/04/04/the-north-atlantic-treaty> (accessed date: 10.11.2025).

5. Hedenskog J. Ukraine and NATO: deadlock or re-start? Stockholm: Swedish Defence Research Agency (FOI), 2006. 92 p.

6. Waltz K. N. Theory of international politics. Boston, Mass.: McGraw-Hill, 1979. 251 p.

7. Keohane R. O. After hegemony: cooperation and discord in the world political economy. Princeton, N. J.: Princeton University Press, 1984. ix, 290 p.

8. Nye J. S., Jr. Understanding international conflicts: an introduction to theory and history. New York: Longman, 1997. x, 212 p.

9. Rosenau J. N. Turbulence in world politics: a theory of change and continuity. Princeton, N. J.: Princeton University Press, 1990. xviii, 480 p.

10. Powell R. Anarchy in International Relations Theory: The Neorealist-Neoliberal Debate. *International Organization*. 1994. Vol. 48, No. 2. P. 313–344.

11. Snyder G. Alliance Politics. Ithaca, N. Y.: Cornell University Press, 1997. x, 414 p.

12. Біла К. О. Особливе партнерство Україна – НАТО як проблема національної та європейської безпеки: дис... канд. політ. наук: 23.00.04. Київ, 2002. 197 с.

13. Jervis R. Perception and Misperception in International Politics / with a new preface by the author. Princeton: Princeton University Press, 2017. xc, 445 p.

14. Karacasulu K., Uzgören E. Explaining Social Constructivist Contributions to Security Studies. *Perceptions*. 2007. Vol. 12, Issue 3. P. 27–48.

15. Спиридонова К. О. Теорія і практика формування міжнародних спільнот безпеки (на прикладі ОБСЄ): дис. ... канд. політ. наук : 23.00.04. Київ, 2017. 214 с.
16. Долгов І., Корендович В. Конструктивне партнерство Україна – НАТО: оборонні аспекти. *Наука і оборона*. 2013. №4. С. 3–7.
17. Checkel J. The Constructive Turn in International Relations Theory. *World Politics*. 1998. Vol. 50, Issue 2. P. 324–348.
18. Prystash A. International Security Transformation: The Effectiveness of Small Alliances in The European Security Architecture. *Society and Security*. 2025. №3 (9). P. 25–29. DOI: 10.26642/sas-2025-3(9) – 25–29.
19. Buzan B., Waever O., Wilde de J. Security: A New Framework for Analysis. Boulder, Colo.: Lynne Rienner Publishers, 1998. viii, 239 p.
20. Карпенко О. І. Регіональні безпекові комплекси в сучасних умовах. *Economics: time realities*. 2023. №3(67). С. 65–74. DOI: 10.15276/ETR.03.2023.8
21. Nye J. S., Jr. International Regionalism. Readings. Boston: Little, Brown & Co., 1968. xvi, 432 p.
22. Buzan B., Waever O. Regions and Powers: The Structure of International Security. Cambridge: Cambridge University Press, 2003. xxiv, 564 p.
23. Стратегічна концепція НАТО – 2022: ухвалена главами держав і урядів на Мадридському саміті НАТО 29 червня 2022 року. *NATO*. URL: <https://www.nato.int/content/dam/nato/webready/documents/publications-and-reports/strategic-concepts/2022/290622-strategic-concept-ukr.pdf> (дата звернення: 10.11.2025).

Науковий керівник: доктор філософських наук, професор **М. П. Требін**

Пономарьова В. М.,
кандидатка педагогічних наук,
доцентка кафедри соціальної роботи,
ДЗ «Луганський національний
університет
імені Тараса Шевченка» (м. Полтава)

РОЛЬ МІЖНАРОДНИХ ГУМАНІТАРНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ У СОЦІАЛЬНІЙ ПІДТРИМЦІ ВПО В УМОВАХ ВІЙНИ В УКРАЇНІ

Від початку повномасштабної війни й по сьогоднішній день внутрішньо переміщені особи залишаються однією з найбільш численних соціально

ЗМІСТ

Секція: Політичні науки

Льченко І. О.

Економічні реформи в Албанії та Чорногорії на сучасному етапі 3

Коган Я. В.

Ядерні погрози РФ в умовах війни: політична криза під маскою психологічної операції..... 6

Марчук С. П.

Ядерна стратегія Російської Федерації та відповідь Заходу: ризики нової гонки озброєнь на тлі війни в Україні. 9

Секція: Економічні науки

Волошина О. О., Азаров М. В.

Лідерство і корпоративна культура у період національних випробувань 13

Герасимчук О. А., Мальчик М. В.

Вплив емоційного маркетингу на рішення покупців..... 17

Гудовсек С. С.

Інтернет-література як продукт споживання на сучасному книжковому ринку..... 21

Федорова А. І.

Сучасні тенденції розвитку цифрових технологій у страхуванні..... 25

Фоміченко І. П., Лисенко Д. Ю., Сибірцев С. О.

Інноваційні інструменти як основа формування сучасної системи антикризового управління підприємством. 29

Секція: Психологічні науки

Самко Т. Д.

Стратегія міжособистісної взаємодії як чинник успішної управлінської діяльності..... 34

Секція: Філософські науки

Куцепал С. В.

Академічна доброчесність проти недобросовісного використання штучного інтелекту..... 37

Палагута В. І.

По той бік сучасної біополітики 39

Секція: Юридичні науки

Петруха М. О.

Відповідальність за порушення валютного законодавства. 44

Сухацька І. Ю., Єфімова І. В.

Особливості призначення товарознавчих експертиз
у кримінальних провадженнях..... 47

Турченко О. Г.

Співробітництво України та Європолу у боротьбі зі злочинністю 50

Секція: Педагогічні науки

Білик В. В.

Переваги та недоліки використання цифрових ресурсів у процесі
навчання німецької мови 54

Білоус А. В.

Роль соціального навчання у формуванні комунікативної
компетентності учнів старшої школи на уроках німецької мови. 57

Бойналович О. О.

Глобалізація як чинник впливу на розвиток освіти. 59

Зайченко А. С.

Когнітивні та соціальні аспекти діалогічної взаємодії в навчанні 62

Котляренко С. В.

Інтерактивні методи як інструмент підвищення ефективності
викладання філологічних дисциплін..... 64

Lechner I. G., Huszti I. I.

The use of digital technologies in e-learning in higher education 67

Штена Л. Г.

Використання інноваційних тренажерів, бізбордів і логопедичних
ігор у розвитку дрібної моторики та мовленнєвих процесів.. 70

Секція: Мистецтвознавство

Гузь А. В.

Мистецька освіта України в контексті сучасних глобальних
перетворень світу..... 73

Демура А. А.

Від «смерті автора» до «автора як свідка»..... 75

Секція: Соціологічні науки

Горпинич О. В., Бурдун Я. В.

Автоматизація та зникнення професій: соціологічний погляд
на виклики майбутнього. 79

Секція: Соціальні комунікації

Нечаєва Н. В.

Молодіжна міграційна політика в поствоєнній перспективі:
медійний вимір. 82

Павлюх М. В.

Проблематика та гігієнічна тематика часопису «Українська
господиня» 85

Секція: Міжнародні відносини

Бєлоус Н. М.

Теоретичні підходи до вивчення міжнародних союзів у системі
міжнародних відносин 89

Пономарьова В. М.

Роль міжнародних гуманітарних організацій у соціальній
підтримці ВПО в умовах війни в Україні. 98

Требін М. П.

Глобальні виклики сучасного світу..... 102

Наукове видання

ГЛОБАЛЬНИЙ СВІТ І УКРАЇНА: СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ТА ПОШУК ВІДПОВІДЕЙ

Матеріали
V Всеукраїнської науково-практичної конференції
(м. Харків, 28 листопада 2025 р.)

Видається в авторській редакції

Підписано до друку 02.12.2025. Формат 60×84/16.
Ум. друк. арк. 6,6. Обл.-вид. арк. 6. Тираж 100 пр. Зам. № 500

ТОВ «Видавничий дім «Право»,
вул. Харківських Дивізій, 11/2, м. Харків, Україна
Для кореспонденції: а/с 822, м. Харків, 61023, Україна
Тел.: (050) 409-08-69, (067) 574-81-20, (063) 254-50-84
Вебсайт: <https://pravo-izdat.com.ua>
Е-mail для замовників послуг: verstka@pravo-izdat.com.ua
Е-mail для покупців: sales@pravo-izdat.com.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 8024 від 05.12.2023

Виготовлено ТОВ «Промарт»,
вул. Весніна, 12, Харків, 61023, Україна
Тел. (057) 717-25-44
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 5748 від 06.11.2017